

ЖЕНСКИ СВЕТ

Лист Добротворниџ Задруга и Савеза Српкиња.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Излази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.
Претплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3½ динара.
За све остале земље 3½ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

Мало историје из турског царства.

Необични догађаји, што се збише ове и прошле године на Балканском Полуострву, пружају повода сваком мислећем човеку, да размишља о тим догађајима и да тражи узрока: са чега је сиљан и велик турски народ тако брзо пао и пропао. Та околност дала је и нама повода, да се позабавимо мало историјом тог народа, те да нашим читаоцима бар у кратко прикажемо, како је и колико расла слава и величина његова и кад и како опадала, да тим мало и ми размислимо о својој судби и својој будућности и да се о њиховој штети научимо чему.

У средњем веку беху Турци најсиљнији народ. Њихова се моћ ширила по западној Азији, североисточној Африци и јужној Европи. Још пре 200 година имала је турска држава под собом у самој Европи више од милијун квадратних километара. Турци су још пре 100 година заповедали над целим балканским полуострвом, т. ј. над Кримом, Тракијом, Грчком, Србијом, Босном и Херцеговином, даље Буковином, Влашком и Молдавском, Угарском, Ердељем, Хрватском, Славонијом, Далмацијом и Албанијом.

Први пут су стали ногом на европско земљиште 1358. године, а утврдили се ту 1361. г. кад су заузели вароши: Једрене и Филипопољ, те пренели и своју престоницу у Једрене. Са Србима су дошли пр-

ви пут у сукоб на реци Марици 1371. г. под краљем Вукашином, где су Срби са своје непажње страдали и Вукашин главу изгубио, ал Србију нису били заузели. На брзо за тим покорје Бугарску и онда се спремали на Србију, те на Видовдан 1389. године, победе и Србе на Косовом Пољу. После тог су 1392. год. заузели Влашку и Молдавску, (данашњу Румунију.)

Кад су 1453. године освојили Цариград, који је још био у рукама грчког цара, Константина, и пренели тамо из Једрена столицу свога султана, онда су још наглије покоравали једну краљевину за другом на Балкану. Тако је пала Босна и Херцеговина, Албанија и Далмација. Године 1526. пређу Турци Дунав и Саву, победе угарску војску код Мохача и присвоје тако себи целу Угарску, Хрватску и Славонију и велик део Крањске и Штајерске. Не потраје дуго па се упуте и на Беч. На Беч су у двапут наилазили. Први пут су само дошли до њега, па се после неколико дана повратили, а други пут 1683. године. Страх од њих удружи хришћанске војске Немаца, Мађара, Чеха, Срба, Хрвата и Пољака и потуку тако жестоко Турке да се никад више нису могли окрепити.

Од то доба поче тавнити звезда турске славе и величине, која им је тако ле-

по сјала пуних 555 година. И на њиховом животу може се видети, како треба човек да се и у срећи умери. Наша песма вели: У добру се не понеси. То нису умели Турци. Они се понели и — покварили. Сишли са пута правде и поштења, а чим ко сиђе са та два пута, нема му дуга века.

Кад су хришћански народи осетили, да је у слози снага и да и Турчин није непобедим, они га све од Беча сташе удруженом снагом потискивати стопу по стопу и већ 1689. године претераше га преко Саве и Дунава и погонише чак до Поља Косова, те мораше Турчин тражити мира, који се и закључи у Карловцима 1699. а у том миру изгуби Турска скоро целу Угарску, Хрватску и Славонију па и Штајерску и Буковину. У свим тим војнама учествовали су и Срби који су у великим масама прелазили овамо, под патријарсима: Арсенијем Чарнојевићем, и Шакабандом а све на позив ћесара аустријских и краљева угарских у мислима, да се после помоћу аустријске и угарске снаге врате на своје старо огњиште. Кад прогнаше тако заједнички Турке из угарских, па после и из српских крајева, засташе сви други хришћански народи у својим границама, а Србе напустише опет Турцима. Тако Срби и остали народи на Балкану осташе и даље да носе насиља и неправде турских власти.

Но чудо, да се ни после толиких пораза нису Турци опаметили, него све већа насиља чинише својим хришћанским поданицима; а особито Србима. Но и стрпљењу има краја. Дође доба, што наш певац вели, да је крвца из земље преврела, и народ српски 1804. године листом устане под својим вођем, Ђорђем Петровићем, названим са своје црне масти: Црним Ђорђем, што се на турском језику каже: Кара Ђорђе те за 5—6 година сломије власт турску у Србији и ослободи се несносног турског господства. Срби су уз припомоћ Руса овим устанком задали Турцима толико јада, да су 1812. год. затражили мира, који је у Букурешту и закључен и у коме је призната Србима

самоуправа, а под влашћу турског султана. На несрећу српску навале те и друге године Французи огромном војском на Русију, а Турци се одмах осмеле и поново навале на Србију свом снагом, те је покоре 1813. г. и почну наново да чине своја безакоња и насиља. Кад је Русија и с њоме удружене Немачка, Енглеска и Аустрија, 1813. године потукла Наполеона I. Бонапарту, француског највећег војсковођу и цара, код Лајпцига (Липиске) дигну се поново Срби 1815. г. на Цвети под новим вођем Милошем Обреновићем, јер је Карађорђе био пребегао од Турака у Влашку и Русију и поново ослободи Србију и 1817. године прогласи Србију за автономну кнежевину.

Године 1821. дигну се против Турака Румуни и Грци и већ 1829. г. постаје Грчка наследна монархија, а Влашка и Молдавска автономне кнежевине. Године 1830. призна Турска Грчку за независну краљевину а Србију автономном наследном кнежевином. Године 1832. постаје острво Самос, автономно, а 1856. г. ослобађа се Румунија од протектората руског, а 1861. уједињује се с Молдавском, а године 1878. постаје Румунија независна кнежевина и помножава се земљом Добручом (с оне стране Дунава). Исте године повећава се Србија на југу са три округа (нишким, пиротским и врањским) и проглашује се за независну, а Црна Гора се проширује према Херцеговини (Никшићем), и на југу (Подгорицом) и добија на јадранском мору луке: Бар и Улцин. Помоћу Русије васкрсава те године и Бугарска и постаје автономна кнежевина, а Румелија автономна турска покрајина. Грчка се проширила према Епиру и Тесалији. Аустро-Угарска добија право да окупира Босну и Херцеговину са новопазарским санџаком (округом).

Године 1881. проглашује се Румунија а 1882. г. и Србија краљевином. Године 1885. спаја се Румелија с Бугарском и проглашује се автономном Бугарском Кнежевином. Године 1898. добија грчко острво Крит (Крета или Кандија) своју автономiju, а године 1908. проглашује се

Бугарска независном царевином, а Аустро-Угарска анектира (присваја) Босну и Херцеговину.

Лањске 1912. г. удруже се Србија, Бугарска, Грчка и Црна Гора у Балкански Савез, побију Турке и очисте цео Балкан од Турака изузимајући источни део Тракије са Цариградом и приморају Турке, да предаду овом Савезу сав западни део Балканског Полуострва од линије Енос-Мидија.

Кад је дошло до деобе плена између ових савезних народа и држава, затражи Бугарска двојном више, но што би припало двома другим савезницама: Србији и Грчкој, на које ове две државе не присташе и Бугарска, враг је нанесе, изненада и без ратног огласа, удари ноћу између 16. и 17. јуна о. г. на своје јучерање две савезнице: Србију и Грчку, мислећи да ће их тим изненадним нападом помлатити. Ал зло се злим враћа. У тој злој намери повукла је Бугарска сву своју војну силу на Србију и Грчку, како ће само да поништи своја два дојучерашња пријатеља. Ал Бог је милостив и праведан и даде снаге и моћи неправедно и неисправно нападнутим Србима и Грцима, те надвладају свога злоћу. Ту прилику употреби и Румунија и Турска, те упадну са својим војскама у незаштићену Бугарску и тако је приморају, да уступи

Србији целу Македонију до близу Брегалнице реке, Грчкој Солун и велик део приморја на Егејском мору. Румунима даде велик део Добруче а Турцима поврати град Једрене, који су помоћу Срба са великим жртвама били освојили. То је сад тако утврђено ове године на новом миру у Букурешту и тако ће сад остати.

Велике силе су пак из бивше турске државе одвојили и омеђашили на Јадранском мору нову независну државу, Албанију, али су допустили, да се Србија и Црна Гора споје на Новопазарском Санџаку, те је Србији допала сад, цела Македонија са Прилипом, (престоница Краљевића Марка) Битољем, Дојраном, Штипом, Велесом; Косово Поље са Призреном, Приштином, Скопљем и Кумановом; Црној Гори допало је Пљевље, Пећ (патријаршеска столица) и Ђаковица са половином плодног метохијског поља и многи други градови.

Тако је она славна и велика турска царевина ове године сведена у Европи, у којој је заузимала до милијун квадратних километара, на уски језик Тракије, који једва заузима 20 хиљада квадратних километара.

Тако пролазе народи, државе и појединци који своју власт и моћ шире насиљем и подржавају неправдом. Правда, љубав и поштење диже народе и државе.

Божићна ноћ.

Тихана ноћца све мирно још спи,
А небом звезда једна ходи,
Светлуца, трепти и над светом бди,
Као да збори Христос се роди!

И над новим српским крајевима
Засветлила звезда у слободи,
Са торња ће да објави свима
Јасно звоно да се Христос роди.

Руменија ће зора да руди,
Слободније свак храм да походи,
Веселије гуслар да гуди,
Брат брата здрави Христос се роди.

Беоцин.

Марија.



ЉУБИЦА ПОПАРА

ЖЕНА У ЖИВОТНОЈ БОРБИ

ПО НЕМАЧКОМ.

(СВРШЕТАК I. ДЕЛА.)

Колики је број радница у свима културним земљама, видићемо по статистичким књигама немачкога царства.

	Година	Становника	Женски	Радница	Процент жен. ста-новништва
Немачко царство	1895	57,770.284	26,361.123	6,578 350	25.0
Аустрија	1900	26,150 708	13,298.015	5,850.158	44.0
Мађарска	1900	19,254.559	9,672.407	2,668.697	27.6
Русија	1897	125 640.021	63,162.673	5,276.112	8.4
Итадија	1901	32,475 253	16,320 123	5,284.064	32.4
Швајцарска	1900	3,316.443	1 688.418	498.760	29.5
Француска	1901	38,450.788	19,533.899	6,804.510	34.8
Белгија	1900	6,693 548	3 368.714	948.229	28.1
Низоземска	1899	5,104.138	2 583.535	433.548	16.8
Данска	1901	2,449.540	1,256.092	353.980	28.2
Шведска	1900	5,136.441	2,630 005	551.021	21.0
Норвешка	1900	2,221.477	1,104.784	277.613	24.0
Енглеска и Валес	1901	32,527.843	16,799.230	4,171.751	24.8
Шотска	1901	4,472.103	2,298.348	591.624	25.8
Ирска	1901	4,458.775	2,258.735	549.874	24.3
Велика Британија и Ирска .	1901	41,458.721	21,356.313	5,313.249	24.9
Сједињене Државе у Америци	1900	76,303.387	37,244.145	5 329.807	14.3

Овој се табели има приметити, да ту нису убројене мајке и ћерке које се кућним господарством баве. Служинчад су убројана. Значајна рамања у појединим земљама разлог су изворске различитости статистичког схватања. У Низоземској сматрају удату жену, само онда као радницу, ако она одељено од свога мужа посао ради. У Аустрији на против, сви чланови породице који родитеља, главу куће, помажу у послу, убројани су и зато је то особито у полудјелству до толиког броја дошло. Али негледајући на то, у појединим земљама велика је разлика у саучешћу жене у обрту. Жена тамо мање ради, где човек више заслужује. А у појединим земљама узима се у обзир и прилике у којима жена живи.

Имамо и новије податке о женама у обрту главнијих звања:

ГЛАВНЕ ГРУПЕ	Немачка (1895)	Велика Британија и Ирска (1901)	Сједињ. Државе (1900)	Италија (1901)	Француска (1896)	Аустрија (1900)
Полодјелство	2,753.154	184.047	977 336	3,200.302	2,759.829	4,122.859
Индустрија и рударство .	1,521.118	2,575.693	1,312.668	1,371.426	1,893.526	717.898
Трговина и саобраћај . .	579.608	107 931	503 347	118.818	731.839	141.614
Јавне службе и сл. звања	176 648	387.050	430.537	190 538	255.753	91.221
Особне службе	1,573 181	2,085,283	2,095.449	402.980	744.359	611.392
УКУПНО	6,603.709	5,340.004	5,319.337	5,284 064	6,385 306	5,684.984

У Немачкој је било задњим подацима оба пола раздељено овако:

Полодјелство мушких	57.57 процената	Женских	42.43 процената
Индустрија	83.34	„	16.66
Трговина	70.40	„	29.60

У 140 разних звања показало се, да је жена у 82 релативно јаче заузета, у 14 број је падао, а жена растао.

У пољоделству главна је тежина женскога рада од 1000 радних жена, запо-слено је:

У пољоделству	523.0
У индустрији	288.9
У трговини и саобраћају	110.2
У кућној служби и надници	44.4
У јавној служби и слободном раду	33.5
	<u>1000.0</u>

У пољоделству све више људи напуштају рад, а надокнађива се са слабијом плаћеном женом.

У индустрији су две главне групе: текстилна и група одјела, у којима жена зарађује и то подједнако са човеком, или често у знатно већем броју.

У индустрији хране и ужитака, женин рад релативно пада.

ЗЕМЉЕ	Година	Текстил. индустр.		Одјела и чишћења		Храна и ужитци	
		људи	жене	људи	жене	људи	жене
Немачка	1895	517.230	497.961	800.103	713.021	737.830	140.333
Аустрија	1900	237.917	211.094	364.194	202.990	367.194	146.373
Француска	1896	438.082	463.317	68.091	1,135.553	363.113	81.460
Италија	1901	121.479	661.774	574.666	539.177	270.431	44.069
Вел. Британија	1898	387.583	648.987				

У Немачкој има до 230.000 фабрика, између тих 80.000 употребљује раднице. Број радница преко 16 година, скоро је један милион прекорачио, радница од 14 до 16 има 130.000 хиљада, испод 14 год. има 5000. Рад радница код надгледања, надзорништво увек све то више заузима места, па уз пркос тога осећа се, да нема довољно школованих радница.

ДОПИС.

МИТРОВИЦА 21. новембра (4. децембра) 1913. На св. Петку имали смо ми Митровчани опет једно лепо уживање. Тога дана прославило је наше вредно девојачко коло своје Крсно Име. Ово наше младо друштво показује сваком приликом, да је потпуно схватило свој задатак те се радо лађа свих дужности које засецају у његов делокруг, шта више својим радом потпомаже и друга друштва у месту. Тога ради је већ стекло наше симпатије и ми с радошћу констатујемо, да ће наше Девојачко Коло за кратко време у велико развити свој рад.

Водоосвећење и резање свечарског колача обављено је свечано у присуству многобројног грађанства у зборници срп. осн. школе. Том приликом поздравила је госте гђица Зорка Јеремићева наша вредна и ваљана учитељица иначе агилна просветна радница која је и душа Девојачког Кола. У своје лепо смишљеном говору изнела нам је у кратким потезима задатак Дев. Кола и уједно известила нас о досадањем раду друштвеном. Госпођица са захвалила грађанству на пажњи коју оно указује сваком приликом Девојачком Колу а нарочито се пак захвалила особама и корпорацијама, које су показале нарочите симпатије те се примиле и појединих дужности приликом ове свечаности.

Захвалност је изречена пречасном свештенству,

уваженој и родољубивој гђи Зорки Бороти која се свесрдно примила за куму ове славе. Многопоштованој госпођи мајорици Марији Владетић, која је тога дана вршила председничке дужности у месту вредне и заузимљиве председнице девојачког кола, гђе Јелене Поповић, која је тога дана болешћу спречена била. Учит. збору срп. осн. школе који се свугде и у свакој прилици показао као пријатељ Дев. Кола. Говорница се надаље захвалила Срп. Црквеној Певачкој Дружини и њеном хоровађи г. Петру Кранчевићу који својевољно поучава чланице дев. кола у хармонијском певању и г. Др. Милану Костићу познатом борцу против алкохола на поклоњених 10 примерака књига „Женско Питање“ да се исте разделе чланицама друштва.

Напоследку говорница је обележила правац у коме ће се кретати будући рад друштвени.

Ми се поносимо и од срца се радујемо кад видимо како лепо ради и напредује ова наша млада просветна установа и желимо да и у будућности истраје у своје раду, који служи свима чланицама на понос и похвалу.

Срдечно поздрављамо наше вредно Девојачко Коло с убеђењем, да ће оно истрајати у свом раду. Живеле наше вредне Српкиње чланице Девојачког Кола.

Један гост.

Сомборско Девојачко Коло.

Ретко је наћи друштвену установу српску, која тако савесно врши своју просветну мисију, као што то чини Сомборско Девојачко Коло.

Кад су многа наша удружења, које од малаксалости, које од зебње и бојазни обуставили свој рад, ово Девојачко Коло је под вођством своје врсне руководитељке, гђе Даринке Георгијевић, и онда непоколебиво ишло изабратом стазом свога скромнога и похвале достојнога рада.

Ево нека говори извештај о раду тога Кола, шта се је постигло и чему се служило у минулој години, ево нека говори извештај који је поднела њена руководитељка гђа Даринка Георгијевић, овогодишњој скупштини што је одржана прошлог месеца,

Славна скупштино!

Године 1912|13. навршило је Девојачко Коло 6. годину свога скромнога рада.

Колико је оно за ових 6 година постигло успеха, колико је послужило лепој и племенитој цели својој, нећу овде да разлажем, али ипак хоћу да истакнем чињеницу, да се је оно свагда озбиљно трудило, да у млада срца наших Српкињица улије жарко родољубље, и у души њиховој пробуди свест о националној дужности њиховој.

Учити и научити наше младе Српкињице да је дично звати се именом наших прадедова, учити их и научити да је народ њихов и поред свих вековних зала и недаћа, народ пун снаге и врлина, који може, и мора имати сјајну будућност, — томе их учећи, привикавати их да се не туђе од народа свог, да не отпадају од њега, него да, ма и у малом скученом кругу, и у скромном ситном раду, ипак свагда тачно врше дужност свесних кћери народа српског, — ето то смо хтели да постигнемо радом својим у минулим годинама, па према тој истакнутој цели удесисмо програм рада свог и у минулој 1912|13. години.

У доба када је српско јунаштво осветило Косово, и увенчало име Србина новом лавориком славе, ми смо нашли за потребно да темељно проучавамо историју српску.

1. Гђица Вера Бугарски расправљала је „О првом српском устанку 1804—13. год.“. 2. Олга Грујићева читала је српске народне песме: „Устанак на дахије“ и „Бој на Мишару“. 3. Гђица Мара Јездимировићева читала је: „Косово“, опис земље и народа од Нушића. 4. Софија Поповићева говорила је: „О кнезу Михаилу Обреновићу“. 5. Живанка Илкићева говорила је: „Из Историје Срба у Угарској“. 6. Олга Грујићева говорила је: „Из Историје Црне Горе“.

Поред овога хтели смо да пружимо естетске хране младој души наших девојчица, те је: 1. Гђица Зорка Поповићева предавала: „О холандском и фландријском сликарству XVII. века“. 2. Олга Вујићева „О немачком сликарству XV. и XVI. века“. 3. Гђица Вера Бугарска „О уметности код старих Грка“.

А и о општим књижевним питањима пружена је лепа поука предавањем гђице Софије Поповићеве и гђице Vere Бугарске: 1. О Ибзену. 2. О песништву.

Крупни догађаји на Балкану, и оне мере, које предузеше услед тих догађаја власти овде, не дозволише нам живљи рад и онемогућише нам приређивање јавних предавања са предавачима са стране, која су прошлих година тако лепе и корисне поуке пружала сомборском грађанству. Ипак двојица господе и то: преч. г. Милутин Гавриловић и г. проф. Ђорђе Цвејанов, задужише нас својим лепим предавањем. Преч. г. Гавриловић говорио је: „О Религији и Уметности“, а г. Ђорђе Цвејанов: О Петру Петровићу Његошу.

Одржано је свега 6 редовних и 2 јавне седнице. Чланица је било свега 22. Приход К 67.18. Расход К 70.—

Из овога, овде наведенога може се

славна Скупштина уверити, да је њено оделење, Дев. Коло, и минуле године радило са вољом и издржљивости онолико, колико му скромне снаге његове допуштају.

Буде ли славна Скупштина, а поред ње и месно српско грађанство нашем колу и у будуће поклањало онолико симпатије и пажње, колико је указивала до сада, наше ће коло и у будуће да развија интензиван родољубиви рад, својим члановима на корист, а српском сомборском грађанству на радост.

Молим славну Скупштину, да овај мој извештај на знање узме, а господи која на јавним седницама одржаше предавање, да изрази своју благодарност, те да их изводом из записника о томе извести.

У Сомбору, 2. новембра 1913.

Са поштовањем

Даринка К. Георгијевића

руководитељка Дев. Кола.



Преко океана.

Раскиданој срца, без душе, прошао,
На постели лежи, у судици јадној,
Далеко од своје, домовине миле,
Скрханој живота у туђини хладној.

Као капља росе, оставио ј' мајку,
Земљу своју милу, пун некакве наде,
Да туђину служи, преко океана,
Па и живот млади, да јој јадан даде.

Ал' осети дрзо, ледне труди њене,
Које му кап по кап, крв пијаху врелу,
Крхајућ' му кости, са тежкога рада,
Док живот струјаше, у трошном му телу.

Бад га ено даци у наручја смрти,
Да поздраву браћу и другове мртве,
Па без душе, срца, на пос'о се даде,
Купећи за седе, оцет нове жртве.

А самршник снева, још последњу јаву,
Бећа се детињства и мајчиног крила,
И милошће њене... па закука тихо:
Где си мајко моја! Домовино мила!

Беч.

И до мене бедној, доирли су гласи,
Да су теде среће одасјали зраци,
И Косово мило, постојдину моју,
Осветила браћа, косовски јунаци.

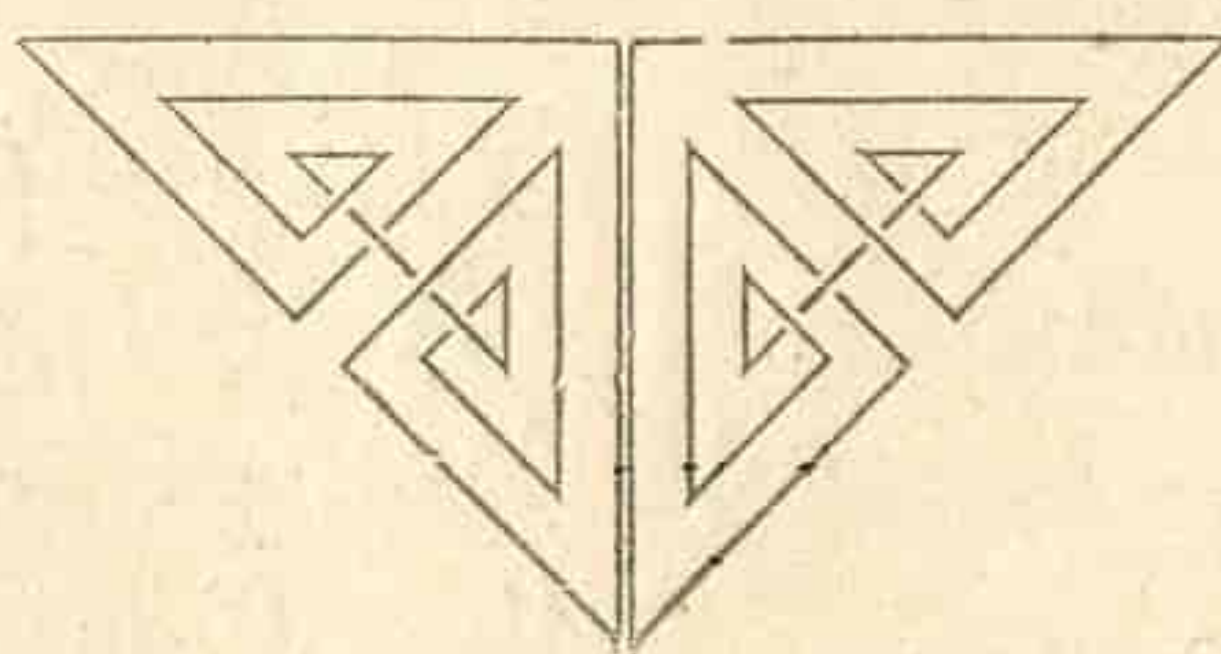
А ја тужан овде, већ на прагу смрти,
Лишен, да те мајко, синак твој освети,
У даљини пустој, без зрачка слободе,
У туђини хладној, син ће ти умрети.

Здогом мајко моја! Домовино мила!
Здогом оно дивно, на Косову цвеће!
Ба долом у души, синак ти умире,
Јер те никад видеш' ни заирлиш' неће.



Искупљена браћа, око самршника,
Торке сузе лију и свећу му пале,
Гледајући овај страховит' свршетак,
Њихове су душе, грозом уздрхтале.

Вукосава.



Рад Добротворних Задруга Српкиња.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју одборску седницу 13. (26.) новембра о. г. под председништвом своје подначелнице. г-ђе Маре *Плавшићке*. У овој седници је одбор узео на знање извештај, да је изаслати пододбор издао сиротињи нашој на огрев К 471 и да је приложена свота од К 221 предата београдском инвалидском фонду. На предлог и молбу иришке добротворне Задруге Српкиња приредиће се у току текућег децембра о. г. један „Матине“, на коме ће иришка Задруга са својим изасланством предати г-ђи Савки дра Ј. Суботића, књигу: „Српкињу“, коју је

та задруга издала и нашој заслужној старици посветила.

Понуда литографског сарајевског завода, Мирка Милошевића, из Сарајева, да се заведу дипломе за чланице задружне, није уважена, с разлога, што би се тим отештавао приступ у чланство; али је наређено, да се набаве сходне значке за чланице, — Узет је на знање позив Матице Српске у Новом Саду за растуривање њених књига за народ. Смештање Привредникових питомица поверено је за идућу годину одборници, г-ђи *Гизи Стојковићки*. Узет је са захвалом на знање позив винковачке Добротворне Задруге Српкиња на њену забаву, коју приређује 7. (20.) новембра о. г.

Немирне ноћи.

Мисли моје што ме мучите толико,
Поноћно је доба треба да се спава,
Престаните једном, пући ће ми глава,
Зашто сам ја будан, када не бди нико?!

Када ћу уморне заклопити очи,
Када ће се живци умирити моји?
Тешко мени тужном и сан ме се боји.
О када ће проћи те немирне ноћи?!

Где је моја нада, где су моји снови?
Лежим тако к'о роб спутан у окови,
А на пољу киша ромиња јесења.

Узалуд се питам... Ја стрепим од јутра,
Јер знам како данас, тако ће и сутра,
Бити дан пун бола, ноћ пуна мучења.

Сомбор 1913.

Л. Сиротановић.

Мил. К. Николић-Раеински.

Очи.

Посвећујем: г-ђици Босиљки Настићевој.

Да л' су очи па их гледам само
Као призрак кад сан свија крила?
Очи твоје гледале су тамо,
Где је *тајна* једног срца била.

Време тамним гледало је ликом.
А то срце ћутало је нѐмо,
Јер кад љуби не казује ником —
Ми се знамо ал' не разумемо.

Једног часа и ја сам заћут'о —
К'о *две тајне* гледале су на ме
Оне очи, где ми је дух лут'о,
Оне очи што говоре саме.

Не! ноћ није, нису мрке таме,
У очима црним и дубоким —
У њима је дан и светлост за ме
Са палмама бујним и високим;

У њима је одсев лепших дѐна,
Светле зоре и небеса плави';
Премалеће шүми са свих страна,
А поток се таласа у трави.

Ту жубори извор успаванку,
А путници уморни од бдења,
Тавном ноћи и у жарком данку
Дахну миром светог исцељења.

А цветне се простиру оазе,
И свежина живота избија —
У нов живот све одводе стазе,
А нада се као цвет развија.

К'о камилар и ја клечим немо,
Живот молим, једне очи тражим,
И докле се бурни самум спрем'о,
У оазе очију се снажим —

О, не! очи као звезде нису,
Звезде хладно висинама бдију;
Наша срећа није на том вису
Већ на земљи где се сузе лију,

И мешају с радостима кротким,
Где се плаче и пева и пати,
И где душа у сновима слатким
У погледу уме осећати!

Сваког дана те очи изгледам
Једну наду да угледам више;
Своје срце у њима огледам,
И сен среће коју време брише.

Кад ми живот и људи досаде,
Дај, да гледам твоје очи црне,
Да у њима заборавим наде
Разорене, кад нога посрне;

Београд, 1913. год.

Да утопим живот, к'о у мору,
У сан светли сред зеница твојих,
Да оживим ону мртву зору
Изумрлих, давних снова мојих;

Да осетиш у свом срцу тада
Једну мис'о што је од свих већа:
Колико ми тешко време пада,
Што још тајим: где је бол и срећа!

И кад јесен полагано крене,
И сањиво лист зашуми свео —
*У очима осетићеш мене,
Моју душу и мој живот цео;*

И зачућеш где те срце пита:
*Да л' би дала црне очи своје,
Један живот да више не скиташ,
Јер без сунца следе очи моје —*

Затворим их за свет као тајну,
А отварам кад пред тобом стојим,
*Да утопим, к'о у дугу сјајну
Очи твоје у очима мојим!*

*Ја већ немам, драга, очи своје,
У твојима утонуше моје
Јер мој живот: то су очи твоје,
Очи моје!*



Драга Марша!

Познајем твоје добро срце, па знам да ми нећеш замерити што ти се нисам тако дуго јавила. Задржало ме од писања исто оно, што и тебе, — много сам читала и размишљала о ономе што смо доживеле, благо оном ко је доживио да види: освећено Косово. Разговарала сам с тобом у миглима о слави нашој, зафалила Богу на милости његовој, и — оплакала топлим искреним

сузама оне, који су крвљу својом топипили сваку ону стопу земље, коју ћемо увек целивати — као свету. Прашташ ми, је ли што те са мојим редцима тако дуго нисам потражила.

У недељу 30. новембра држаће Српско Девојачко Коло јавни састанак, — знам, да те то јако занима; ево описаћу ти о чему ће чланице радити. Живот и рад владике Рада. То је тема дивна, а сад и дивнија. Краљ песник

сада недавно, кад је држао говор у славу стогодишњице од рођења владике Рада, рекао је ово:

Као лав из грљена, из давно умрле, из давно претуљене вулканске котлине његушке, излетео је мој стриц Раде да српски свијет поткријепи у његовим идејалима и дужности за извршење великог народног задатка. У душу му је вјеру улијевао за успјех, сабљу му је оштрио, а пјесмом га је загријевао. Наш му се српски народ дивно одазвао. Косово, рану његовог срца му је излијечио, јер у дане стогодишњице од његова рођења тај му је народ Косово осветио. Један духом велики народ није се могао лепше одужити највећег генија. Слава!

Даље, једна чланица ће проблему: Кад је женска лепа? — покушати да разлаже. То је тема неисцрпима, дозволи ми, да ти о овој теми у идућем писму мом више што наведем.

Биће даље говора између две пријатељице о васпитању девојака, какова управо треба да је девојка, а најпосле о нашој установи С. Д. К., о смеру, о циљу, о раду њеном. Ја ћу о свему овом опширније писати.

Још нешто само. На други дан Божића као сваке тако и ове године, ако Бог да — одржаће С. Д. К. редовну своју забаву. Програм је већ састављен, биће говора, свирања на гласовиру, декламација, и комад један. Ти си по свој прилици читала приповетку „Први пут с' оцем на јутрење“ — од неумрлог нашег Лазе Лазаревића. Ту је приповетку особито вешто драматизирао наш вредни и заузимљив члан С. Д. К. Још нешто, које је заиста похвале достојно. На забави ће се држати и томбола, згодитци, сви су радови ручни, које су чланице израдиле. Ово је у кратко само описано, а после забаве ћу ти, наравно, опширније описати све, — кад ти не можеш, драга Марта, сама да присуствујеш, где би — ја знам — ти тако уживала.

Љуби те твоја

Милка.

ПИСМО.

(Гђи Даринки — Вилово.)

Прије неколико дана примих Ваше писмо у коме ме на веома фин и нежан начин увјеравате, да желите наставити преписку са мном, да Вас моја писма освјежавају и разонођују. Ја вјерујем, да је те ријечи Вашем перу диктовала Ваша душа непоковарена и чиста и ја се са радошћу одазивам Вашој жељи, јер је мени управо потребно Ваше друштво и Ваша близина. И ако не лично, ја Вас ипак добро познајем, пишући Вама ја осјећам Вашу душу у близини, а читајући Ваше лијепо поучно писмо пуно топле искрене милоште, ја гледам Ваше очи... За то Вам много хвала, моја драга госпођо Даринка! Хвала на поклоњеном повјерењу, хвала на указаној наклоности и право схваћеној дужности према Вашој млађој сестри на перу! . . .

Пошљедње моје писмо било је из сјеверних страна наше лијепе Босне, ово Вам пишем из вруће, камене Херцегове земље. Ви можете замислити како се мени овдје, — мени, која сам рођена и узрасла у бујном, зеленом планинском крају, гдје има у изобиљу дрва и воде. Као суви, ледени млаз — амо се моје душе доимају ова непрегледна камена поља. Камен! Све пусти, голи камен! Од камена кућице и кровови на њима, од камена ограде обрасле окамењеним цвијећем, од камена поља и њиве, — тек овдје ондје провири драч или сикавица, зазелени духан, виноград или по који закржљао граб, брест или клен. Народ ложи стабљике од обрана духана, које најприје на сунцу исуши, кукурузну циљу, који овдје зову „дулинке“, трње, корјење и таво девера. И као год што нема дрва, тако овдје нема ни воде. Једно једино врело што извире на подножју огромног, каменог брда, на коме се виде развалине града, што га је некада дизао Херцег Стеван, то једино врело што за несносних љетних суша пушта два танка млаза, снабдева читав овај град и околину пијаћом водом. По вас бо-

жји дан има свјета на Гожују, (тако се зове врело,) а у вече настаде комешање, граја, — прави урнебес. Ту су мале вижљасте туркињице са шареним димлијама и великим свијетлим ђугумима, жене, старци, солдација, цигани.

Овдје је, како Вам је можда већ и познато у превласти католички елеменат. У граду има нешто Срба и Муслимана, док у околици живе искључиво католици. Народ је радин и ако је једини природни производ духан и вино. И ако је религиозно фанатизован (о националној свијести не може се ни говорити) ипак је морал на веома ниском степену. И одавде као и из других крајева наше отаџбине, цвијет народне мушке снаге одмамили амерички долари, а младе, лијепе (ванредно лијепе!) и у пркос жарком сунцу, бијеле Шокице одају се блуду и сваким даном западају све дубље у порок! Народна је ношња веома пристава и лијепа. Људи носе чакшире, мале формалчиће кићене бобицама и везене свилом и чарапе плетене на шупљике. Жене су управо гиздаве са широким, фалтаним сукњама од бијелог платна, на доњем крају с гипчићима мјесто волана. Прегаче им нијесу ни из далека сличне прегачама наших жена у горњој Босни. Дугачке (обично као и сукња), и веома узане по све једноставно откане (поутка памук, основа пређа) тамним једноликим бојама, без потките. Главу прекривају мараме, које не вежу. Има их бијелих и црвених, од мола и златом везених. Те мараме зову оне „крпе“!

Дани позне јесени — овдје су управо дивни. Небо је ведро и плаветно, ваздух част, сув и мирисан. Ја мислим, да нигдје на свијету нема овако сјајних, великих звијезда и обиља благе, сјетне мјесечине. Сад је новембар. Код вас су сигурно већ настали мра-

чни, сиви дани, сад из магле сипи несносна, ледена киша. Овдје грије велико и сјајно сунце, а Ви знате, да је сунце извор свему животу.

Ал' да богме! Не остаје ни код нас увијек овако. Кад Ви будете уживали гледајући крупне, меке пахуљице, како се лагано спуштају доносећи собом многе зимске љепоте и радости тада ће код нас дувати бура. Херцеговачка бура! Немојте мислити, да је то вјетар, као у вашим странама! То Вам је, моја драга, бијес, неисказани бијес природе. Хучи, звижди, ломи и ваља, — ваља дрвље и камење, диже кровове с кућа, даре и бруси земаљску кору. По том огромном силом атмосфере путују читаве гомиле пјеска, она их премече с краја на крај! Њено несносно урлање, лупа и бука, нервозира човјека до лудила, прекида конач мисли и квари слух. И што је најгоре њено господство не траје неколико сати, ни неколико дана већ читаве недјеље.

Док Вам ово пишем, донесе ми поштар два пакета из Ирига. У једном је један екземплар „Српкиње“ мени — као сарадници — поклон! Колико пажње, а ја сам чинила само своју дужност. У другом су пакету књиге за распродају! — Сигурно сте и Ви сад забављени читањем „Српкиње“, — сигурно дрхтавом руком преврћете лист за листом, пуни поноса, пуни радости, што је ипак, поред свих препрека, постигнут циљ. Али знајте, драга моја! Гракнуће црни врани — што се критика зову, и залетиће се сад јаче и силније него икад, јер ето и српска жена показује знакове живота и хоће да осигура себи будућност. Али — превариће се, јер Српкиња мора напред!

Остајте здраво, моја драга госпођо Даринка, и знајте да Вас у срцу и памети носи

Љубишки, (Херцеговина) у новембру 1913.

одана Јулка Срдић.



ГЛАСНИК.

100 годишњица **Његошева рођења**. Новембра месеца 16. дана навршило се 100 година од рођења највећег српског песника старијега доба старешине и управитеља Црне Горе, Петра Петровића Његоша, или како га у књижевности називају: Владика Раде. Његов је највећи и најлепши спев: „Горски Вијенац“ у коме је опевао битке Црногораца с Турцима, а поред тога има у истима и много мудрих изрека, које се и данас помињу у нашој српској књижевности. Црна Гора прославила је тај дан великом свечаношћу. Слава, Владици Раду!

Краљица Милена. Српски листови донели су вест, да је Црногорска Краљица Милена оболела, али додају, да отуда не прети опасност. Париски лекари, који су позвани на конзултирање, исказују, да болест није опасна. Жеља је целог српског народа, да Бог оздрави Краљицу Милену.

Коло Српских Сестара у Београду, у договору са скопљанским Српкињама основало је тамо подружину Кола.

Добротворна Задруга Вршчанкиња, прославила је у суботу 30. новембра (13. децембра) о. г. 30 годишњицу свога племенитог рада и опстанка. Тога дана у вече одржана је забава с игранком у корист одеда сироте школске деце.

Мира Перок. На загребачком свеучилишту промовисана је новембра месеца о. г. за дра филозофије, г-ђица *Мира Перок*. Честитамо!

Женскиње као поротници. Једна странка у Русији, поднела је предлог државној Думи (сабору,) да се и женскиње узимају за поротнице.

Верени и венчани. Г-ђица *Кашинка Јовановићева*, кћерка удове г-ђе Олге Стеве Јовановића, кр. саветника, рођ. Дунђерске, председнице друштва „Св. Мајке Ангелине“ у Будимпешти и унука велепоседника и добротвора Лазе и Софије Дунђерски, венчала се у Будимпешти 11. (24.) новембра о. г. с кнезом *Георгијем Маврокордашом*, тајником будимпештанског руског царског генералног конзула, сином кнеза Димитрија Маврокордато и супруге му, кнегиње Марије рођ. Балтаци.

Г-ђица *Агница Околишан* из Вел. Бечкерека верила се с г. *Пером Пушником* из Вел. Кикинде.

Госпођица *Марша Михајловићева*, кћерка пок. Стевана Михајловића, пароха Бингулског, верила се са г. *Ђорђем Сувачаревићем*, свршеним богословом из Сремских Карловца.

Сретно свима!

Забава. Добротворна Задруга Српкиња у Винковцима приредила је забаву с игранком 7. (20.) новембра о. г. уз суделовање српског певачког друштва „Виле“, а чист приход је намењен на задружне сврхе.

У пажњу онима који иду у Абацију. У данашњем броју почињемо доносити оглас о становима у вили брата Чеха *дра Јосифа Ландра*, купалишнога лечника у Опатији (Абацији), који оглас препоручујемо пажњи оне наше публике, која мисли ићи у Абацију на опорављење или лечење. Осим што је вила заиста достојна препоруке, власници су јој још и врло предусретљиви. С тим у вези топло препоручујемо господра Јосифа Ландра и као врло савеснога и искуснога лечника, који се спремао после свршених медицинских наука на клиникама у Прагу као асистенат, и који је врло многим својом врло добром спремом и искуством у болести помогао.

Крсна слава. Српски Девојачки Интернат, који стоји под окриљем Добротворне Задруге Загребачких Српкиња а под непосредном управом заслужне управнице г-ђе *Маре Велисављевићеве* и њених свесних помагачица г-ђа *Милеве Петровићеве* и *Марице Петровића Његоша*, прославио је и ове године свечано и нада све у чисто српском духу своју крсну славу, празник Богородичина Ваведења. У присуству многобројних загребачких српских породица осветили су пред подне у заводској великој трапезарији водицу катихета *Вишковић* и капелан *Кокчић* а питомице складно отпојале тропар и кондак ваведенски па „Спаси, Господи.“, три пак питомице одекламовале су на опште допадање три патријотске српске песме. Пред вече је за позвану публику одржана забава, на којој су питомице декламовале и свирале и лепо забавиле своје званице.

Ч И Т У Љ А.

† **Марија Гл. Николајевић.** У Нишу је преминула 16. октобра о. г. у својој 60. години честита Српкиња Марија Николајевићка. Рођена је у Сремској Митровици у негда одличној Врањешевевићкој породици, а удала се у Ниш. Као удова, без игде икога, умрла је у нишкој болници, али је зато ипак и ожаљена и с пуним поштовањем до вечне куће отпраћена како од »Женског Раденичког Друштва«, тако и од »Кола Српских Сестара«, јер је она у оба та друштва радила годинама с великим пожртвовањем и пуном оданости. Раденичком Друштву и њеној школи била је душа пуних 25 година. У првом српско-турском рату, па после и у српско-бугарском рату од 1885. године прва је потрчала да помогне српским рањеницима, те је од почетка мобилизације па до свршетка демобилизације била надзорница болнице, са чега је и одликована сребрном медаљом Краљице Наталије и дипломом Црвеног Крста. Па и приликом последњег рата српско-турског и српско-бугарског заишла је овако стара и купила прилоге за нишку болницу. У том раду је и болест њена узела већа маха и привукла је, ето, црној земљи. Постојана је то душа била за све што је патриотско и хумано. Са њених заслуга, како је остала без игде икога свога, сахранило ју је Женско Друштво и у знак поштовања ставило је оно па и Коло Сестара на њен мртвачки одар венац свежа цвећа, а пред Раденичком Школом опростила с њом у дирљивим речима у име сиротних ученица наставница те школе. Нека је слава и вечна успомена овако племенитој и родољубивој души српској!

† **Олга Пеша од Киш-Жама,** млађа кћи српског историчара пок. Александра Стојачковића, а верна и примерна супруга дра Николе Пеше од Киш-Жама, земаљског посланика, бивша председница белоцркванске добротворне Задруге Српкиња, преминула је у Будимпешти 11. (24.) новембра о. г. после тешког боловања у 51. години живота. Покојницу су красиле врлине једне одличне и образоване Српкиње, примерне супруге и матере, које је присвојила још у детњству своје у одличној кући Стојачковића. Са својим супругом је проживела у најсрећнијем браку пуних 30 година, а плод њихове љубави је јединац син др. Александар Пеша. Уз супруга и сина оплакују ову Српкињу и сестра јој

Јулка Вељков са својом децом и остала родбина, међу којима и нећакиња др. Јулка Хлапец рођ. Борђевић. Нека је вечна успомена овој честитој Српкињи!

† **Јелена Белеслијина.** Вредна и одлична народна учитељица у Тисахиђошу, а сестра г. г. Илије, пароха темишварског, Станимира, судског бележника у Новом Саду, дра Стевана, окружног лечника у Тисахиђошу, Кристине, поштарке у Тисахиђошу и Марије Белеслијине, учитељице у Ади испустила је своју племениту душу 11. (24.) новембра о. г. после 20 годишњег просветног рада, а у 54. години живота. Вечан јој помен!

† **Љерка пл. Шрам.** Хрватско Казалиште у Загребу изгубило је прошлог месеца своју најодличнију глумицу, своју дику, г-ђу Љерку пл. Шрам. Она је гостовала и на кр. београдском позоришту и побрала је и тамо својом великом уметношћу највеће признање. Она је тек у средњим годинама и велика је штета за уметност наше браће Хрвата и целе Југославије. Испраћена је са највећим почастима и сахрањена у Аркади централног загребачког гробља. Слава јој!

† **Емилија Микшић рођ. Хорват,** кћерка негдашњег учитеља новосадског, пок. Радослава Хорвата, а удата у Земуну за г. Косту Микшића, упокојила се после кратког боловања у 38. години живота, оставив за собом неутешна супруга, дечицу: Миливоја и Загорку, као и сестру Цвету уд. Поповић и браћу Јоцу и Душана, да тугују за њом. Беше благе и питоме нарави, добра мати и супруга. Мир пепелу њеном!

† **Јосиф Вељков,** ц. и кр. потпуковник у миру. Какав случај! Г-ђа Јулија Вељков, старија кћи пок. Александра Стојачковића, историчара, изгубила је 8. (21.) новембра о. г. свога доброг супруга *Јосифа Вељкова*, који се упокојио у Мерану после кратког боловања у 64. години живота, и кад не беше још ни стигло отуда мртво тело љубљеног јој супруга, изгуби и своју милу сестру *Олгу Пеша*, коју такође овде помињемо. То су на једанпут два тешка удара за поштовану г-ђу Јулију и децу јој дра Александра и Ирине Мезе од Шима. Нека Бог утеши ову честиту српску породицу, а покојнику нека је вечна успомена!

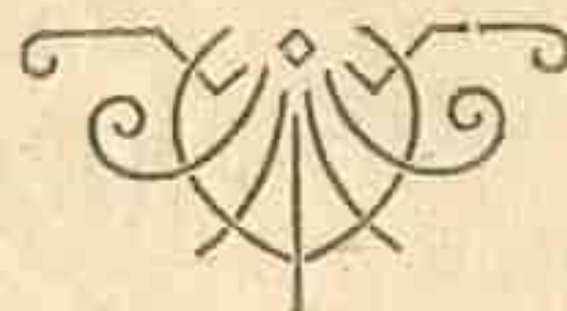
† **Мила Илић, рођ. Телечан.** Прве године (1874) кад се отворила новосадска српска виша девојач-

ка школа, ступила је у њу као ученица *Мила Телечан*, девојчица од 13 година из угледне и имућне трговачке куће у Араду. Сви смо је волели. Добро, примерно дете, па и добар ђак. Свршила је ту сва четир разреда и удала се после кратког времена у Србију. Пре неколико година остане удова и преуда се за арадског грађанина Арсена Илијћа. Увек се сећала Новог Сада и по сваком познанику поздрављала своје миле наставнике, а наставници се ње вазда мило сећаху и отпоздрављаху. Свима живим њеним; наставницима и другарицама растужиће се кад чују, да је наша добра Мила заменила 16. (29.) новембра о. г. у својој 54. години живота земни са вечним светом. Као што је супруг и родбина растужена за добром Милом, тако смо и ми сви, који смо је познавали, тужни за њом. Вечна ти памет честита душо!

† **Јован Узелац**, правник, син нашег пријатеља Раде Узелца, кр. школ. надзорника сремске жупаније и потпредседника Српског Учи-

тељског Конвикта у Новом Саду, преминуо је у среду 6. (19.) новембра о. г. у цвету своје младости у својој 21. години живота. Беше примеран и вредан младић, дика свога родитеља, а понос брату Петру, сестри Стојанки, мајки Кати и зету дру Славку Јеврићу, жупанијском тајнику. И његови га другови јако жале, јер су га љубили и поштовали са његове доброте и услужности. Био је питомац Матице Српске. Изјављујемо и овде своје саучешће родитељу и родбини за тако младим и примерним животом. Бог да му душу прости!

† **Софија удова Грчић**. Г. др. Драгутин Грчић из Шида и г-ђа Александра Огорелица, изгубили су своју добру матер *Софију уд. Грчић* 20. новембра (3. децембра) о. г., нашу многогодишњу претплатницу. Беше поштована и уважена старица. Поред деце њене оплакују је: снаја Јелка Грчић и зетови др. Никола Огорелица и Јован Влаисављевић. Мир пепелу њену!



БЕЛЕШКЕ.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Најбољи лек против пацова. Приближује се зима и сад се пацови завлаче по кућама и одајама, где ће наћи хране преко зиме. То су велики злотвори куће. Могу да разоре читаве стаје. Опасни су и за живину и за јаја, а навуку често и болести на свиње па и на људе, јер иду по најгаднијим местима. Њих треба свакако таманити. Многи су пробали разне отрове, али се као најбољи опробао овај начин:

Купите у дућану сунђере, оне што се деца служе у школама; исецкајте на ситно. Помешајте у то и на ситно исецкане јагњеде, а то су запушачи на стакладма. Све то запригајте на масти на ватри, па то поспите у одају, где се појављују пацови. Но пазите, да не би тамо допрли кер или мачка, јер ће и они страдати. Пацови то радо једу. Али кад прогутају напне се то у њих и они поцркају. За једну или две ноћи, сви ће поскапати и ви ћете се опроститог гада.

Течни парафин може се добити у свакој апотеци и сад се пронашло, да се њиме може много боље полирати свака ствар него ланеним уљем, како се досад чинило. Но кад се парафином полира, ваља прво почети са врло разблаженим раствором шелака, па онда наставити течним парафином.

Мрље на свили, ако су постале од катрана (коломаза) и масти чисте се овако: Помеша се у једнакој количини терпентино уље и етар и онда се у то замаче чиста бела крпа и онда се њом брише мрља, докле се год не види, да крпа остане чиста. За тим се поспе то место прашком од белог болуса (врста глине, а добија се у трговинама за боје (фарбаре), па се покрије артијом за упијање и онда се преко тога превлачи врелом утијом (пеглајзом). Ако би и после тога остало трага од мрља, онда се понови цео посао, докле год не буде нестало мрље.

КЊИЖЕВНОСТ.

За Српство. Под тим насловом је написао наш бивши сарадник, *др. Никола Вучетић* своје доживљаје и своје погледе на живот и рад српских хероја у последњем српско-турском рату. Он тако слатко тако заносно описује догађаје из тог рата, ког је као лечник пратио и осећао, да читалац не може да се одвоји од књиге, док ју не оконча. Књигу је издало уредништво »Венца«, а цена јој је: 1 динар (круна), а има преко осам штампаних табака у великој осмини.

Нови и стари дани. Опет наш бивши сарадник, *Дим. М. Јевшовић-Полимац*, сада професор на гимназији у Пљевљима, која је припала краљевини Црној Гори, издао је под овим насловом своје родољубиве песме, које су из срца потекле, и које диктира у перо родољуб, који је сам учествовао у биткама око Бардањола, Скадра, Пљевља и оног страшног Тарабоша. Књига има 79 страна штампаних на великој осмини. Посвећена је престолонаследнику Данилу, а вреди 1 динар (перпер или круна). Ко жели ту књигу, може и преко нашег уредништва наручити, а може се обратити и непосредно на писца. (Pljevlje — Montenegro).

Изишла је књига: „**Српкиња**“, и већ се ра-зашиље претплатницима. Кошта 4 К, а обратити се ваља на „Добротворну Задругу Српкиња“ у Иригу (Irig — Srem).

Књиге за народ. Матица Српска отпочела је поново овом годином издавати Књиге за народ из задужбине Петра Коњевића. Издала је ове године на једанпут пет књига и шести календар за 1914. И књиге и календар су тако удешене и с таким материјалом испуњене, да ће заиста и забавити и поучити наш свет. Једна књига учи женике и удадбенице, како да се владају и како да живе, ако желе да имају здрава подмлатка, а томе их учи искусан и образован др. Лаза Марковић. У другој књизи прикупљене су од књижевника Влад. Ђоровића шаљиве и кратке српске *Народне приповешке*. У трећој и четвртој, под насловом: *Лазарица*: или *Бој на Косову* прикупио је Ср. Ј. Стојковић 50 народних песама о боју на Косову, а у петој су народне приче о *Свештом Сави*, које је прикупио учитељ Станоје М. Мијатовић. Сви пет књига и календар добију се у

Матици Српској (Нови Сад) за 1 К. Чланови Матице добиће то за по круне (50 филира). Овако добрих и јевтиних књига не може се нигде више добити, па за то треба да набави то свака српска кућа.

Нова библиотека. У Београду је ових дана покренута „Нова Библиотека“ — популарно издање одабраних дела из светске књижевности. Књиге ће излазити полумесечно. Свака ће бити за себе целина, а имаће 100—150 стр. Прва књига „Капетанова кћи“ од А. Пушкина изашла је из штампе и наишла на ванредан одзив тако, да се приређује и друго издање. У сваком погледу солидно издање и јевтина цена — књига 40 филира — учинили су да је ово једна од најраспрострањенијих књига у Србији. Да би то била и у свем Српству траже се повереници који би свесрдно помогли овај корисни и симпатични покрет. Они имају за свој труд 25 проц. Моле се сви они, који би се хтели примити повереништва да се јаве на адресу: »Нова Библиотека« Београд, Коларчева ул. бр. 5.

РАЗНО.

Будућност. Тако се зове ђачко трезвењачко друштво у Српској Гимназији у Карловцима. Основало се јесенас тихо, нечујно, па већ тако чувено! Чувено је са свога истрајнога рада, са својих видних успјеха.

Лијепа појава!

Тако то бива свагдје, гдје су професори са директором за овај сада најпречи народни рад тако заузети као у Карловцима.

У Сријему се не може чути да би ко рекао за Карловце, као што се тако често чује у Лици, како говоре за Удбину: „дваест кућа, деветн'ест биртија“, али су и тамо већ јасно увидјели, да им је сад од свега најпрече, да што прије трајно увријеже у народу праву, истинску трезвеност.

У том је наравски, почела да предњачи ђачка трезвена омладина, па се удружило њих четрдесет, да сједињеним силама получе веће успјехе, али да их получе и брже.

Омладина се на својим састанцима саветује, договара и вјежба, како ће велику мисао Трезвености што успјешније ширити понајприје међу друговима, а онда о великим школским празницима међу осталом омладином у свом родном крају.

Да се види како су ствар узели озбиљно, довољно је да овдје споменемо само неке од важнијих радова, што су их читали и претресали на састанцима ове године: Студентство и алкохол, Мозак и алкохол, па Омладина и алкохолизам.

Већ само ови натписи довољно говоре о великом задатку ове трезвене омладине.

Из овога се види, да ова честита омладина не само да не ће пити никаквих опојних пића, да не ће другима давати прилике да пију и да тим показују како се сигурно долази до порока пијанства, и до наше народне срамоте, невоље, биједи и најпослије до наше сигурне народне пропасти, него ће још свим дозвољеним средствима радити да и оне, који су већ несрећом пали у ту опаку старинску заблуду, од ње одвикну, а млађи да у њу не доспију, и да се тако што прије заборави она стара наша кукњава:

„Омладино, дико стара,
Омладино, јаде млад!“

*

Почели су, раде како треба, па сад дај им Боже истрајности, да убрзо за овом четрдесеторицом пођу и други им другови, ама сви до једнога!

И хоће, јер имају праве звијезде водиле.

И не ћемо дуго чекати — пише нам један наш пријатељ, професор њихов — па ће, како се наша омладина заузела за ширење Трезвености, брзо доћи вријеме, да ће се пуним правом моћи на Српској Гимназији у Карловцима испод оног златног натписа додати и ове златне, одавно тако жељене ријечи: Овдје су сами ђаци трезвењаци. **Нови Нараштај.**

Књижевни оглас.

Примили смо на приказ ново дело **Новаковића:**

КАЛУЂЕР И ХАЈДУК

Приповетка о последњим данима Србије у XV. веку.

У намери да подмлађеној и раширеној Србији XX. века изнесе слику последњих дана државног живота српског у средњем веку, г. Ст. Новаковић се прихватио облика приповетке. На свршетку мусломанско хришћанског сукоба на Балканском Полуострву у наше дане, г. Ст. Новаковић црта у својој књизи почетак тога сукоба у XV. веку. Уз то се показује заталасавање велике борбе црквено-просветне и војничке међу мусломанима и хришћанима, која се на земљишту српском продужила пуних пет векова. Око главног скелета приповетке, која није без драматичности, нанизане су тачне слике о српском животу средњег века, о животу властеле и простих људи, о главнијим линијама целокупног ондашњег народног живота у управи, у судству, у кућама (властеоским и сељачким), у трговини, у саобраћају, у гостима, у лову, у свечаностима, у уредбама живота госпде и њима подчињених људи. Уз то је бачено светлости на оновремену религиозност и сујеверицу, на утицај вере, на живот манастирски и књижевни, на самовољу, на распаност, неред и несигурност у друштву и у држави, увек на штету слабог и нејаког, па на послетку на штету саме државе. Тако је покушано да се занимљивим обликом прикаже српски друштвени и државни живот средњег века, какав је био у истини.

Књига је велика 296 страна, лепо штампаних на финој хартији. Цена јој је 3 динара (или 3 круне).

С поруџбунама обратити се издавачкој књижарници *С. Б. Цвијановића.*

ВИЛА ДР. ЛАНДР У ОПАТИЈИ (АБАЦИЈИ)

у најлепшем делу места, у главној улици опатиској (абацијској), у непосредној близини пристаништа, морских купала, купалишнога парка и поште. Око виле су насади тропскога биља, у дворишту има сунчаних и хладовитих места у свако доба дана. Собе су све суве и видне, многе с поткровним балконом, врло угодним за одмарање и изгледом на море. У кући је вода из водовода с планине Учке (Monte Magiore), електрично осветљење, централно грејање, лифт, телефон (бр. 82.)

Поред свију удобности цене умерене.

У кући ординира власник виле као лечник целокупне медицине, који је Чех и говори српски. За стан у вили обратити се на адресу: др. **Јосип Ландр**, купалишни лечник **Опатија (Abbazia)**

(1-6)

Штампарија д. д. Браника у Новом Саду.

